

Саакян А.Д.
Житомирський державний технологічний університет
Науковий керівник **Романчук К.В.**- д.е.н., сертифікований аудитор,
завідувач кафедри міжнародної економіки
Житомирський державний технологічний університет

ОСВІТНІ ПОСЛУГИ ЯК ФОРМА ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ: ДОСВІД КРАЇН ЄС ТА УКРАЇНИ

Обрання Україною проєвропейського вектору розвитку поставило перед нашою державою ряд завдань, які вимагають невідкладного вирішення. Одним з найважливіших є формування конкурентоспроможної галузі вищої освіти – забезпечення якісної вищої освіти за європейськими стандартами, формування професійних компетенцій випускників українських ВНЗ, що затребувані у європейських країнах, створення комфортних умов для академічної мобільності для отримання студентами передового досвіду у професійній сфері.

Кожен учень випускних класів, рано чи пізно, стає перед проблемою обрання подальшого місця навчання. Вибір абітурієнтом того чи іншого ВНЗ залежить від наявності бажаної спеціальності у навчальному закладі та якості надання ним освітніх послуг.

Отже, найголовніші фактори, які впливають на вибір абітурієнта – це:

1. Наявність бажаної спеціальності у ВНЗ;
2. Актуальність запропонованої спеціальності на ринку праці;
3. Гарантія надання якісних освітніх послуг зі своєї спеціальності вищим навчальним закладом.

Якщо перші два фактори є відносно суб'єктивними, то останній залежить від того, у якій країні та у якому ВНЗ здобуватимуться знання.

За даними Державного центру міжнародної освіти при МОН [12] у 2014/2015 навчальному році з України виїхало більше студентів, ніж приїхало студентів-іноземців і ця різниця достатньо помітна, бо складає кількадесят тисяч осіб. Аналітичний центр CEDOS [3] повідомляє, що серед найбільш бажаних для навчання країн є Польща, Німеччина, Чехія, Італія, США та Великобританія. Динаміка еміграції українських студентів з 2009 по 2014 роки збільшилася на 77 % порівняно з минулими роками. Майже 2/3 цього приросту склали українці, які навчаються в польських університетах так як їх кількість найбільш стрімко збільшується. Більшість з них залишаються працювати за кордоном, що негативно впливає на кадровий потенціал України. Враховуючи той факт, що у нас існує проблема старіння нації, такий стан речей з пропозицією робочої сили виглядає невтішно.

Так зване явище «витоку мізків» з країни стає все більш потужним та тривожним трендом, адже країну полишають майбутні успішні професіонали. Рейтинг Forbes українських економістів [10] вкотре показав, що найкращі молоді уми країни можуть отримати справжній розвиток і визнання, лише виїхавши за її межі. У світовому рейтингу людського капіталу, який готує Всесвітній економічний форум спільно з компанією Mercer – The Human Capital Report 2015 [13] – Україна посідає 31-е місце з 124 країн. І тому, звичайно, не хотілося б, щоб Україна страждала від «витоку мізків» і втрачала свій людський капітал, який на сьогодні, абсолютно очевидно, є однією з головних конкурентних переваг країни. Кількість вакансій для українців, що пропонуються в інших країнах, неухильно зростає і перевищила позначку в 2000. Лідером за кількістю вакансій є Польща – майже 800 вакансій, на другому місці США – тут 100 пропозицій і далі – по низхідній [7].

Серед молоді щороку популярнішим стає отримання освіти за кордоном, а саме у Польщі. Відповідно до статистичних даних в 2015 році в польських університетах навчалось 46 тисяч закордонних студентів з 158 країн світу. Найбільша кількість інтернаціональних студентів приїздить саме з України. В 2015 році кількість наших студентів складала половину від загальної суми закордонних студентів в країні, а саме 23 тисячі. В порівнянні з попередніми роками зацікавленість серед української молоді польською освітою нітрохи не зменшилась, а навіть навпаки, виросла. Щороку все більше українців їдуть отримувати вищу освіту у Польщі, зазвичай обираючи навчання польською мовою [4].

Причинами, які впливають на вибір Польщі для здобуття освіти, є: зручне розташування, схожість мови і можливість її швидкого вивчення, відносно невисока вартість навчання й проживання та, безперечно, диплом єврозразка, який відкриває можливість безперешкодного працевлаштування в країнах Євросоюзу.

Система освіти в Польщі повністю інтегрована в Європейську, Болонську систему і впровадила Міжнародні норми класифікації освіти (ISCED). Диплом польського ВНЗ визнається у всіх країнах Євросоюзу, в Росії, Білорусі, Україні та інших країнах СНД. Це дає реальну можливість працевлаштуватися в Європі і значно збільшує конкурентоздатність на ринках праці в країнах СНД, оскільки випускники закордонних ВНЗ мають дуже великий попит у фірмах і організаціях з іноземним капіталом і великих корпораціях. Престиж такого працевлаштування очевидний – це незрівнянно більш високий рівень зарплати і відповідно рівень життя.

Український студент має пройти не один етап підготовки, щоб отримати достатній рівень знань для подачі своїх документів до омріяного іноземного ВНЗ. Тепер коли Україна взяла курс на євроінтеграцію, одним із вагомих кроків має бути підвищення якості рівня надання освітніх послуг, адже чи не кожен абітурієнт бажає здобувати гідну освіту на Батьківщині. Необхідно створювати середовище та умови для того, щоб не лише наші, а й іноземні студенти могли застосовувати свої знання, вміння і реалізовували таланти в Україні.

Справедливим є твердження, що розвиток системи вищої освіти та підвищення якості вищої освіти – стратегічний національний пріоритет кожної держави, оскільки цей розвиток безпосередньо пов'язаний із розвитком економіки і суспільства.

Вищевикладене дає можливість сформулювати п'ять базових кроків до “оновлення” системи освіти в українських ВНЗ.

Отже, першим кроком до позитивних змін стане усвідомлення реальної ситуації у сфері вищої освіти. В Україні існує і діє традиційна радянська система забезпечення якості вищої освіти, яка хоч і давала загалом позитивні результати, але вже протягом тривалого часу не відповідає сучасним світовим і, передусім, європейським рекомендаціям.

Другий крок – дослідити пропозиції закордонних ВНЗ, визначити фактори, які найбільше впливають на вибір українських студентів та у результаті намагатися впровадити відповідні практики в Україні.

Третій крок – правильне врегулювання видатків на вищу освіту. Загальна сума, закладена на 2016 рік становить 10,3 млрд грн, що на 5% менше, ніж у 2015 році (10,8 млрд грн).

Четвертий крок полягає у заохоченні іноземних студентів навчатися в Україні. Перш за все, задля реклами українських освітніх послуг у світі, по-друге – це додаткові грошові надходження до державного бюджету. У 2015 році кількість іноземних студентів в Україні в порівнянні з 2014 роком зменшилася на 10% й становила близько 63 тисяч. Серед лідерів країн-постачальників студентів Азербайджан, Індія, Грузія, Китай та Туреччина. Найбільш популярною для отримання знань виявилася Харківська область (35% від загальної кількості іноземних студентів). Серед трендових галузей знань охорона здоров'я,

економіка та гуманітарні науки [12]. Українські фахівці затребувані закордоном, про що свідчить зростаюча кількість емігруючої робочої сили з України. Це є показником надання ґрунтовних знань українськими навчальними закладами, але, на жаль, за причиною їх невідповідності європейським стандартам вони не є достатньо конкурентоспроможними.

Завершальним та найголовнішим кроком стане першочергове забезпечення робочими місцями молодих спеціалістів. Таким чином ми знизимо ризик інтелектуальної еміграції населення.

Варто зазначити, що зміни вже почалися. Україна за допомогою сучасних технологій та мережі Інтернет відкрила для себе безмежні можливості до саморозвитку. Не вистачає лише масштабних змін на рівні університетів. Враховуючи статистичні дані сусідньої держави – Польщі, її досвід у розвитку вищої освіти може знадобитися Україні задля створення власної моделі для вдосконалення та оновлення освітніх послуг ВНЗ. Варто зазначити, що ті вищі навчальні заклади, у яких викладацький колектив містить понад 50 % молодих спеціалістів має більш проєвропейську спрямованість й там вже запроваджують сучасні методики викладання.

Список використаних джерел

1. Амеліна І.В. Міжнародні економічні відносини: навч. пос. для студ. / І.В. Амеліна, Т.Л. Попова, С.В. Владимиров – Київ, 2013. – 255 с.
2. Аналітична платформа «VoxUkraine» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://voxukraine.org/uk/>
3. Ілюстрований збірник від CEDOS, 2015 рік [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.cedos.org.ua/uk/osvita/zvit-osvita-2015>
4. Іноземні студенти в Польщі. Статистика 2016 [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://entrant.eu/ua/inozemni_studenti_v_polshchi_statistika.html
5. Інформаційно – Консультаційного Центру «Orzeł biały» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.euro-cursy.com/>
6. Інформаційно-освітній портал «Освіта.ua» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://osvita.ua/>
7. Кар'єрний портал rabota.ua [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://rabota.ua/ua>
8. Кузьмін О.Є. Управління якістю освіти у вищих навчальних закладах ч. I: теоретичні засади формування систем управління якістю надання освітніх послуг, навч. пос. для студ./ О.Є. Кузьмін, В.Є. Юринець, А.О. Каляев, О.С. Синицький. – Львів, 2011. – 134 с.
9. Офіційний сайт польсько-української програми «ОсвітаПоль» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.osvitapol.info/>
10. Рейтинг Forbes: Top Economic Thinkers-2015 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/nation/1403142-rejting-forbes-top-economic-thinkers-2015>
11. Статистичний бюлетень «Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України» за 2015/16 навчальні роки [Електронний ресурс] / Держ. служба статистики України. – Київ – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_vnz_bl.htm
12. Український державний центр міжнародної освіти [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://intered.com.ua/>
13. The Human Capital Report 2015 [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Human_Capital_Report_2015.pdf